

INGEZONDEN

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie; deze behoudt zich het recht voor, de stukken te bekorten)

SYNCOPE

In het caput selectum van Dr. M. KOSTER (1965) staat sub d: „Bij sommige *congenitale hartgebreken*, speciaal bij de tetralogie van Fallot, komen „fainting spells” voor, meestal na enige inspanning: hierdoor stijgt de reeds bestaande pulmonale hypertensie, waardoor enerzijds de toevoer van geoxygeneerd bloed naar de linker kamer vermindert . . . anderzijds de links-rechts-shunt verandert in een rechts-links-shunt.” Dit is, zoals het daar staat, onjuist. Bij de tetralogie van Fallot bestaat in rust reeds een rechts-links-shunt, niet op basis van een pulmonale hypertensie, maar op basis van een pulmonalisstenose. In de arteria pulmonalis is de druk dan ook in den regel verlaagd. De „fainting spell” — die met hyperventilatie gepaard gaat — komt naar alle waarschijnlijkheid tot stand door een spasmus van het meestal reeds vernauwde uitstroomgebied (infundibulum) van de rechter kamer, hetgeen leidt tot een aanmerkelijke vergroting van de rechts-links-shunt.

In de literatuur zijn voldoende argumenten te vinden voor de opvatting, dat spasmus van het infundibulum-gebied verantwoordelijk is voor de „cyanotic spell”. TOBIN c.s. (1965) meldt het ontstaan van spasmus in het uitstroomgebied van de rechter kamer bij normale honden onder invloed van intraveneuze infusie van isopropylarterenol. JOHNSON (1961) nam tijdens catheterisatie van een patiënt met een tetralogie van Fallot na operatieve splijting van de vernauwde pulmonalis-klep een duidelijk spasmus in het infundibulaire gebied van de rechter kamer waar. HONEY c.s. (1964) deed de waarneming, dat de arteriële zuurstofsaturatie tijdens inspanning bij een groep van 17 patiënten met een tetralogie van Fallot na toediening van pronethalol — een beta-sympathicolyticum — minder sterk daalde dan zonder toediening van pronethalol. Zijn conclusie was, dat de dynamische component bij pulmonalisstenose onder invloed van de door inspanning veroorzaakte sympathicotomie geheel of grotendeels geblokkeerd kan worden door deze beta-sympathicus-antagonist. De suggestie van HONEY om een beta-sympathicolyticum te geven — op het ogenblik geniet propranolon (Inderal) de voorkeur — bij een „cyanotic spell”, is m.i. behartigenswaard.

Het lijkt mij verder van belang op te merken, dat het getal 160, dat de ondergrens van het gebied van aritmieën met hoge kamerfrequentie zou aangeven, geen rekening houdt met de leeftijd. Bij zuigelingen of jeugdige volwassenen zal men dit getal los van de aan de aritmie ten grondslag liggende afwijking geheel anders waarderen dan bij oudere, 60-80 jarige volwassenen, gezien de fysiologische variatie van de maximale kamerfrequentie als functie van de leeftijd.

Literatuur: HONEY, M., D. A. CHAMBERLAIN en J. HOWARD (1964) The effect of beta-sympathetic blockade on arterial oxygen saturation in Fallot's tetralogy. *Circulation*, **30**, 501. — JOHNSON, A. M. (1961) Norepinephrine and cyanotic attacks in Fallot's tetralogy. *Brit. Heart J.*, **23**, 197. — KOSTER, M. (1965) *Ned. T. Geneesk.* **109**, 1155. — TOBIN, J. R., P. E. BLUNDELL, R. G. GOODRICH en H. J. C. SWAN (1965) Induced pressure gradients across infundibular zone of right ventricle in normal dogs. *Circulat. Res.* **16**, 162.

Leiden, 14 juli 1965

H. W. H. WEEDA

Ik ben collega WEEDA ervoor erkentelijk, dat hij de aandacht heeft gevestigd op een fout in de verklaring betreffende

7 AUGUSTUS 1965 NED. T. GENEESK. 109. II. 32

het ontstaan van de „fainting spells” bij tetralogie van Fallot. De desbetreffende zinsnede had moeten luiden: . . . „hierdoor neemt de reeds bestaande pulmonalisstenose toe”, enz.

Ook met de door hem vermelde theoretische verklaring kan ik mij geheel verenigen. Deze viel echter wat buiten de opzet van dit caput selectum.

Ik ben het er echter niet mee eens dat „bij de tetralogie van Fallot in rust een rechts-linksshunt bestaat”. In de systolische fase van de hartcyclus kan immers vaak een links-rechtsshunt worden aangetoond (zie GAMBLE en medewerkers 1965).

Het getal 160 voor de frequentie bij aritmieën is door mij benaderend opgegeven, hetgeen ook blijkt uit de tekst waar staat: „meestal *meer* dan 160/minuut”. Het gaat er hier niet zozeer om, hoe men deze frequentie moet waarderen, als wel om de vraag of deze hoge frequentie een syncope ten gevolge heeft. Deze zal zich bij verschillende patiënten bij verschillende frequentie voordoen; ook bij een en dezelfde patiënt kan dit bij zich herhalende aanvallen op wisselend niveau liggen, meestal zal dit echter wel boven de 160 zijn.

Literatuur: GAMBLE, W. J., P. C. HUGENHOLTZ, R. G. MONROE, M. POLENYI en A. S. NADAN (1965) The use of fiberoptics in clinical cardiac catheterization. *Circulation* **31**, 328.

Amsterdam, 21 juli 1965

M. KOSTER

SERVIRE OF . . . INSERVIRE?

De Redactie geeft op bl. 1188 van deze jaargang een verbetering, die op haar beurt aanleiding geeft tot een woord van commentaar. Het gaat niet alleen om een woord, maar om het grote vraagstuk van de vrijheid van de arts; vandaar deze verbetering van een verbetering met de volgende motivering.

De Redactie verbetert de zinspreuk: „In serviendo” (in twee woorden) door aanvulling met: „consumor”. Daarin wordt „Serviando” met het voorzetsel: in afgeleid van „servire”, onbepaalde wijs van servio, ik dien. Dit betekent evenwel: dienen als slaaf (servus), hetgeen van een arts in onze tijd toch bezwaarlijk gezegd kan worden, aangezien slechts een vrij man een goed arts kan zijn.

Het klassieke Latijn kent echter ook de vorm: „inservio” hetgeen wil zeggen: vrijwillig dienen, in dienst zijn, toegewijd zijn. Als voorbeeld diene: Rex inserviens (TACITUS).

De bovenbedoelde zinspreuk dient derhalve gelezen te worden als: „Inserviando” (in één woord).

Aldus staat er ook vermeld onder een bekend schilderij van REMBRANDT met een man, die een brandende kaars in de hand houdt: „Aliis inserviando consumor”, een aanhaling, waarop de verbetering van de Redactie blijkbaar betrekking heeft.

Het verschil tussen de ene en de andere vorm moge niet groot zijn, naar inhoud en betekenis verschillen „servire” en „inservire” in zeer sterke mate. Vandaar deze korte verbetering.

Maastricht, 3 juli 1965

J. E. SCHULTE

Servio betekent niet alleen: in slavernij leven. Het kan ook betekenen: diensten bewijzen, ter wille zijn, voor iets moeite doen, zich aan iets wijden, met iets rekening houden, enz. De „reges inservientes” van TACITUS (*Historiae*, II. 81,3) zijn vazallen, en niet, zoals collega SCHULTE doet geloven „koningen die toegewijd zijn”. Deze plaats bij TACITUS is vrijwel de enige waar inservio in de eigenlijke betekenis (=servio) voorkomt. De oneigenlijke betekenissen van inservio zijn ongeveer dezelfde als die van servio.